

חיי תורת משה

מקצת דברים ראשוניים אחר מיטתו של מורנו הגאון הרב ר' משה חיים דימנטמן זצ"ל העיניים עדיין זולגות דמעות והלב ממאן להאמין, אבל המוח קולט את הידיעה שר' מוישה איננו בין החיים. השנה נעמוד יחד עם כלל ישראל לדין בלתי תורתו המופלאה של אדם שהיה 'חפצא' של תורה.

אין כאן המקום כל כך להאריך ולספר על תחנות חייו, ולא על תחילת לימודו. אבל בוודאי שלבית אביו, הרב החסיד ר' אפרים פישל זצ"ל - שגם בימי זקנותו ההברקות ודברי החכמה שלו היו בעלות ניחוח מיוחד - הייתה השפעה עמוקה על מורנו ר' מוישה זצ"ל, יחד עם אמו, שניחנה ברוע נפשי ועדינות מיוחדת.

החיים במעלה רחוב בהר"ן הנושק לבתי וורשה ולמאה שערים, ובוודאי המעבר לשכונת בית וגן, גם בהם היה בנותן טעם, ואולי אפילו טעם כעיקר.

קרבנו הגדולה לגאוני עולם בירושלים בכלל, ובישיבת מרכז הרב בפרט, כדוגמת הגאון ר' יצחק אריאלי בעל העיניים למשפט, והאחים הרב יונה והרב אליהו ראם, וכמובן הגאון ר' אברהם שפירא, כולם זצ"ל, הותירה בו חותם עצום של אותה ירושלמיות עסיסית, שאין בה מן החולין אלא מוצאת את מקומה דווקא בקודש ובעומקו של הקודש. אך כאמור לא בשנים אלו יהיה עיסוקנו בדברים הבאים.

מורנו, כשמו כן הוא - ר' משה חיים. כמנהיגו האולטימטיבי של עם ישראל שקיבל תורה ומסרה, כך גם ר' מוישה רבנו שלנו קיבל תורה ומסר תורה. הוא היה חוליה מרכזית בהעברת מסורת עיונה של תורה מגדולי האחרונים אל צעירי הצאן. אם זו קושיא חזקה מאין כמותה של מרן הבית הלוי או רבי עקיבא איגר, או זהו תירוץ המיוסד על דברי ר' חיים הלוי איש בריסק או בנו ר' ולוולה הגרי"ז. אם זו חקירה ישיבתית, וליתר דיוק בלשון ההלצה שלו - ישיבה חקירתית, של ר' שמואל רוזובסקי, אם זוהי הבחנה דקה מן הדקה של ר' חצקל אברמסקי, או זהו "חאפ לא נורמאלי" מכיבשונו של ר' ישראל גוסטמאן. כל אחד מאלו במקומו הנכון הראוי והמדויק, בבניין המפואר של השיעור שהיה בנוי לתלפיות, אריח על גבי לבנה. זאת כאשר השומעים הם חלק בלתי נפרד ממהלך השיעור, בהשתתפותם הפעילה, בצעקת "תגיד לי" - כשאנו באמת פונה למישהו באופן אישי, אלא לכל אחד ואחד באופן כללי.

ובזאת יבא אל הקודש, בחינת משה, המקבל את התורה ומוסרה לדור הבא.

אך יש לשים לב ולהדגיש, שכל זאת ינק משמו השני - "חיים". המביט מבחוץ על שיעורו של ר' מוישה, היה חושב לעצמו במבט ראשוני שזו ההצגה הכי טובה בעיר. אך זו לא הייתה הצגה. אלו היו חיי הפנימיים והעמוקים ביותר, מתוך אותה לבת אש שפיעמה בו בכל עת ובכל שעה. קושיא, תירוץ, יסוד או סברא - ברש"י או בתוס', בריטב"א או ברשב"א, וברמב"ם במיוחד - איתם הלך לישון ואיתם קם משנתו. כל סיגו ושיחו היו חיים של עומק למדני. לא הייתה זו מציאות של תורה כדבר נפרד ור' מוישה כדבר נפרד, אלא אחד הם היו, מעורבבים כיחידה אחת. אפילו כשעסק בענייני פרשת השבוע, נהג לעסוק בספר משך חכמה האהוב עליו. לא היתה זו אהבת הפלפול, אלא המחשת העומק באופן המודגש ביותר, ובניין של תורה במתיקות וערבות בכמות גבוהה.

שוב, העומד מן הצד יחשוב שאהבת הברק החיצוני של סברות אנליטיות היתה כאן (ואולי באמת זה מה שנתן לשיעוריו לחדור גם אל תוככי ליבם של בעלי בתים אנשי תורה). אך לא כך הם פני הדברים, אלא שנים על גבי שנים של עמל ויגיעה מגיל צעיר, עמל ועמל ועוד עמל, זה מה שהחדיר את התורה לעצמותו, והעלהו להוריד את התורה בקולות וברקים כנתינתה בסיני.

החיות בשיעוריו לא באה מתוך אנרגיות חיצוניות, אלא מתוך העובדה שחיי היו בבחינת "וחיי עולם נטע בתוכנו", ותורתו הייתה בבחינת "תן בליבנו בינה להבין ולהשכיל".

אמנם כל דברינו עד עתה היו מעין הקדמה ופתיחה למה שבאמת ולמי שבאמת היה מורנו ר' מוישה חיים זצ"ל. היסוד והבסיס לכל היו מידותיו התרומיות. מעבר לענווה שהייתה בולטת, היו בו עוד הרבה עומקים מדהימים של רגישות לכל הסובבים אותו. בעיקר בדברים הקטנים שלפעמים אדם דש בעקביו, ר' מוישה זצ"ל לא דש אותם כלל ועיקר. הוא שם לב לכל פרט ופרט. הדברים באו לידי ביטוי בחייו האישיים עם הרבנית רבקה ע"ה, שהקשר ביניהם היה מופלא עד מאוד באופן שלא ניתן לשער, ורק מי שבאמת התקרב ידע לחזות בכך ולקחת משם צידה לדרך חיי. כך גם הגישה המיוחדת לבניו, לנכדיו ולנניו. אך רגישותו התגלתה גם ביחס לשכניו, שחלקם היו פחות מחוברים ללימוד תורה ובוודאי לעיונה של תורה כמוהו, וכל שכן עם תלמידיו הרבים. ובזאת יש מקום להוסיף במקצת איך ידע באופן המעורר התפעלות והשתאות לתת לבחור או אברך מתלמידיו את המילה הטובה ואת המחמאה. ולא זו בלבד, אלא כשהיה פוגש מי מבני משפחתו של אותו תלמיד או אברך, ובמיוחד את הוריו, ואם היה נשוי את רעייתו, היה משבח ומרוממו בפניהם בצורה נעימה וחשובה.

בשיחות אישיות שהיו בינינו מידי פעם, היה מגלה את שבלבו על דברים אלו ואחרים, אך תמיד היה נזהר בלשונו שלא ישתמע לשון הרע רכילות וכדומה, ופשוט היה אומר "נו, אתה יודע... לא צריך לדבר".

ישנם סיפורים לרוב עליו, והרבה דברים ששמעתי ממנו, אך אציין מקצת שבמקצת מה שראוי ואפשר לספר.

א. באחת הפעמים שזכינו להחזירו מכרם ביבנה לרחובות, ביקש אם זו לא טרחה לעצור בקיוסק מסוים על מנת לרכוש דבר מה, והתעקש שהוא זה שילך לקנותו. כשחזר ראה שאנו תמהים על כך, והסביר שכל יום בחזרה מהכולל הוא קונה דבר מה לשכנו המבוגר שכבר קשה עליו ההליכה, ואז אמר "בגלל שהיום הייתי ביבנה, השכן אינו צריך לקבל את מה שרגיל לקבל?".

ב. המחזה שחדי העין יכולים היו לראות, היאך הרבנית רבקה ע"ה יושבת על כסא נוח על המרפסת, ומחכה ומצפה בכליון עיניים לבואו חזרה הביתה, כאשר השולחן היה כבר ערוך מוכן ומזומן לסעודתם המשותפת.

ג. באחד מהפסחים האחרונים הוא התארח בכרם ביבנה, ופתאום נפגשנו, והוא בחולצתו הקצרה ובעלי בית בלא שום גינוני מלכות, מחזיק בידו האחת כוס קפה ויושב על אחד הספסלים. ישבנו ושוחחנו בלימוד, וגם על הא ועל דא, ופתאום הוא קם ומתנצל על כך שאינו לבוש בבגדים מספיק מכבדים, ויותר מכך הפריע לו איך הוא שותה קפה ולא הציע לי גם כוס כזו.

ד. באחד מהשיעורים שנתתי ברחובות לבעלי בתים אוהבי תורה, פתאום מורנו ר' מוישה הופיע לשיעור. האמת שברגע הראשון נבהלתי במקצת והרגשתי שלא בנוח, וביקשתי ממנו אולי הוא יתרצה לומר את השיעור. אך הוא מיד ביטל את הבקשה, ואמר "זה השיעור שלך, אתה תגיד אותו, אותך הם באו לשמוע". במהלך השיעור שילבתי יסוד של קצות החושן, וביארתי אותו לפי דרכו של ר' מוישה כפי ששמעתי באחד משיעוריו. הוא בחיוכו הגדול התמלא בסיפוק שתורתו ממשיכה לעבור מדור לדור, ושיבח אותי על האמירה, והשיבותי לו שזה לא אני אלא הוא.

ה. לפני שנים מעטות זכינו לסעוד יחד איתו סעודת פורים בבית ידידי, החברותא שלי אשר כאח לי, הרב מוטי רוזנברג. הוא לא פסק מלהתנצל, "אתה יודע, מתבגרים, זה כבר לא פשוט, זה לא כמו שהיה פעם". ובאותם זמנים היה נראה כלפי חוץ שתלמודו כבר לא היה כמו בשנים קדמוניות, אך ברגע שהזכרתי לו קושיא של הבית אפרים שמובאת ברש"ש, והסבר לפי דברי רבי עקיבא איגר, כל הקשיים כביכול נעלמו ולא היו. החיוך והשמחה שבו אליו, ומעל כולם החיות. הדברים ששמע החזירו לו את הצבע לחיים והיה כנהר שוטף ותלמודו היה שגור על פיו, שהרי בלא זה למה לי משה חיים.

עוד ידובר ועוד יסופר על דמותו המיוחדת, על שיעוריו המופלאים הבנויים באופן הברור ביותר, עם קריאותיו וביטוייו בשיעור - "יוץ!", או "זה הצושטל", "זו קושיא פצצה", "זה תירוך ששווה מליון דולר", "הפלא ופלה", "חאפ לא נורמאלי", ועוד ועוד. והכל בבהירות ובמתיקות ואהבה גדולה לתורה, ולנו התלמידים.

כולנו תלמידיו או תלמידי תלמידיו, כולנו אהביו ואוהביו. צעירים וזקנים, תלמידי ישיבות ואברכי כוללים, בעלי בתים, דתיים וחילוניים, חסידים ומתנגדים, בעלי לבוש כזה או אחר. כדוגמת אנשי ירושלים של פעם, שעיניהם הגיעו עד לליבם של ישראל ולא למעטפות חיצוניות, כזה היה. כי בסופו של דבר הכל תורה בעיונה, במתיקותה באהבתה, הבנויה על שלמות המידות, על הרגישות, ועל ההידמות לבורא עולם - "מה הוא... אף אתה". זו מסורת התורה של עם קדוש. זהו מורנו ר' מוישה חיים. זוהי תורת משה אמת ותורת חיים.